

Onderwerp	Datum
Uitkomst Vertrouwensexperiment	3 juni 2020
Ons kenmerk	Uw kenmerk
Afdeling	Doorkiesnummer
Economie & Arbeidsmarkt	013 542 97 73
E-mail	Fax
yolanda.van.straten@tilburg.nl	
Postadres	Bezoekadres
Postbus 90155	Spoorlaan 181
5000 LH Tilburg	

Aan de leden van de gemeenteraad

Beste raadsleden,

Graag informeer ik u over de bevindingen van het Vertrouwensexperiment, welke ik samen met mijn collega's van de experimenteergemeenten heb gedeeld in een gesprek met de staatssecretaris Tamara van Ark op 14 mei jl. In de bijlage kunt u het statement lezen, dat de deelnemende gemeenten hebben geschreven over de gezamenlijke bevindingen.

Achtergrond

In 2014 ontstond het Maatschappelijk Initiatief "Vertrouwensexperiment". Partijen uit de stad zoals vrijwilligersorganisaties, MOM, ervaringsdeskundigen, wetenschappers van Tilburg University en ondernemers wilden samen met de gemeente Tilburg onderzoeken wat het betekent om mensen in de bijstand op een andere manier te benaderen. Met meer aandacht en minder controle. Meer maatwerk en minder regels. En vooral: meer vertrouwen. Welke invloed heeft het als mensen niet verplicht moeten solliciteren en meer kunnen bijverdienen? Op diverse levensdomeinen, zoals meedoen, welzijn, gezondheid, inkomen, en op de uitstroom naar werk.

Twee jaar Tilburgs experimenteren in VEX

Waarom wilden we ook al weer een Vertrouwensexperiment? De huidige invulling van de Participatiewet brengt niet wat we willen. Sterker nog, rond werk en inkomen zijn er meer regels en is er meer controle dan bij elke andere regeling in het sociale domein. We willen dat inwoners maximaal meedoen. Maar soms maken we het ze wel erg lastig.

Aan de hand van het onderzoek van het vertrouwensexperiment en zijn de volgende bevindingen geformuleerd. Deze heb ik besproken met de staatssecretaris.

Aandacht werkt

De aanpak van meer aandacht, kleinere caseload voor coaches en uitgaan van de kracht van de deelnemer stond centraal bij het vertrouwensexperiment. Dit experiment in combinatie met enkele andere projecten binnen de gemeente Tilburg, zoals Doe Mee vormden de basis voor een boeiende dialoog over de borging van de resultaten die behaald zijn door het geven van meer aandacht en de vertaalslag naar een nieuw beleidskader Tilburg investeert in Perspectief.

Twee jaar experimenteren in het proces laat zien dat persoonlijke aandacht en vertrouwen werkt. Voor veel deelnemers geldt dat er veel in beweging is gekomen. Voor de één is die beweging merkbaar, zichtbaar, concreet (bijvoorbeeld in de vorm van een baan, adequate hulp of zorg, nieuwe contacten), voor de ander is de beweging vooral gericht op een positiever zelfbeeld, het besef er (weer/nog) bij te horen, serieus genomen te worden en een groeiend zelfvertrouwen. Allen belangrijke, en misschien wel noodzakelijke, voorwaarden voor welbevinden en gelukkig zijn.

De uitkomsten zijn positief. Zeker ook tegen de achtergrond dat de feitelijke looptijd eigenlijk beperkt is

COLLEGE

geweest is tot een klein jaar. En dat in Tilburg - in vergelijking met andere steden - een relatief moeilijk deel van de populatie bijstandsgerechtigden is betrokken.

Het vertrouwensexperiment heeft nu al een bijdrage geleverd aan inzichten, die vooruitlopend op de uitkomsten van het experiment, al deels zijn overgenomen bij Werk en Inkomen. Bijvoorbeeld in een andere methodische aanpak die uitgaat van klantregie en maatwerk. Tegelijkertijd leert het experiment dat vertrouwen fragiel is en zich in fase ontwikkeld. In het experiment is geleerd hoe daar mee om te gaan.

Het belang van parttime werken

We zien dat het stimuleren van parttime werk voor mensen in de bijstand een belangrijk thema is. De primaire uitkomstmaat bestond uit uitstroom naar voltijdswerk (32 uur en meer). De verschillende vrijlatingen in het experiment hebben daar een positief effect op. Maar de extra vrijlating van verdiensten droeg ook bij aan dat meer mensen parttime zijn gaan werken. Met de huidige regelingen is parttime werken voor veel mensen in de uitkering 'gedoe' en 'risicovol' door effecten op toeslagen en inkomensafhankelijke regelingen. Dit schrikt mensen af om parttime werk te aanvaarden. Waar voor vrijwilligerswerk nog onkostenvergoedingen gelden, zorgt parttime werk nog niet voor een positieve stimulering waarmee parttime werken voor mensen zelf loont.

Parttime werk verdient een andere aanpak: het is goed voor mensen die dat kunnen, het past bij de arbeidsmarkt en het scheelt bijstandslasten. Ook is het voor een aantal bijstandsgerechtigden het hoogst haalbare einddoel.

Dit vraagt om het wegnemen van belemmeringen. Daarom willen wij verder onderzoeken hoe we in de uitvoering ruimte voor lokale stimuleringsregelingen voor parttime werk en een betere regeling voor de vrijlating van inkomsten voor mensen in de bijstand en premiebetaling bij uitstroom kunnen realiseren. Ook ligt er een opgave in landelijk beleid.

Maatwerk en kleinere caseload

Het vak van coach vraagt om waardering en flexibiliteit in bejegening van de bijstandsgerechtigde. Het experiment heeft veel informatie opgeleverd waar het gaat om kennis van het bestand leverde veel kennis op over de situatie waarin bijstandsgerechtigden zich bevinden. Binnen de bijstand is een grote groep mensen die psychische of lichamelijke klachten heeft. De omvang van deze doelgroep en de omvang van de bijbehorende problematiek maakt duidelijk dat dit om een gerichte inzet vraagt bij activering. In TiiP hebben we aanvang gemaakt met een kleinere caseload en maatwerkaanpak. Belangrijk hierbij is ook dat we onze uitvoering hiervoor kunnen faciliteren. Er is een training gegeven voor de coaches om meer vanuit de kracht en aandacht van de klant maatwerk te leveren. Sluit deze veranderende dienstverlening in TiiP voldoende aan bij de uitkomsten uit het experiment? Wat kunnen wij ontwikkelen op basis van de uitkomsten van de verschillende experimenten Sociaal-Domein breed?

Vrijwilligerswerk

Er is ervaring ontstaan, die relevant is voor hoe je invulling geeft aan beleid en dienstverlening en wat aan instrumenten nodig is. Er is veel inzicht verkregen in de doelgroep, waarbij opnieuw is gebleken dat een groot deel van de bijstandspopulatie kwetsbaar is en kampt met psychische of lichamelijke klachten.

Tegelijkertijd laat VEX zien dat wel degelijk mogelijk is om maatschappelijke participatie van mensen toe te laten nemen en ook om mensen vanuit een grote afstand tot de arbeidsmarkt de weg naar werk te laten vinden. En om mensen in deeltijd te laten werken als meer (nog) niet haalbaar is. We zien wel een daling van de vrijwillige inzet als mensen deelnemen in het experiment. De daling in uren wordt echter volledig verklaard door de uitstroom naar werk, deeltijds en voltijds. De ene vorm van maatschappelijke participatie wordt dus ingeruild voor de andere.

Ook is voor een grote groep werk niet haalbaar en is vrijwilligerswerk het hoogst haalbare doel. Ook deze vorm van maatschappelijke participatie is goud waard. Maatschappelijke participatie draagt bij in de stijging op de participatieladder.

Gesprek en reactie van de staatssecretaris

De staatssecretaris onderkent het belang van de lessen die geleerd zijn in VEX. Zij vindt dat deze breder gedeeld moeten worden. De rode draden; uitgaan van aandacht en vertrouwen, werken. De staatssecretaris onderkent het belang om te investeren in mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. "Het is zaak om niet in de oude valkuil te stappen om financieel gestuurd te investeren in mensen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt", aldus de staatssecretaris.

Zij geeft echter ook aan dat zij te maken heeft met een geldende wetgeving, die stuurt op uitstroom naar werk. Het gesprek heeft helaas dan ook niet geleid tot concrete toezeggingen van de kant van de staatssecretaris. De coronacrisis heeft daar zeker mee te maken maar dat is het niet alleen. De staatssecretaris geeft aan meer data en bewijslast nodig te hebben om tot concrete aanpassing van de wet te kunnen overgaan, en/of extra budget voor meer uitvoeringscapaciteit te willen vrijmaken. Lokaal voelen en zien wij de noodzaak daartoe al langer en na VEX des te meer. Immers, de nadelen van de beperkingen in de Participatiewet laten op steeds meer terreinen negatieve effecten voor allerlei groepen zien. VEX levert ons bewijslast voor een stevigere koppeling met gezondheid. Ook de relatie met thema's als eenzaamheid, sociale participatie en schulden is onverkort duidelijk geworden .

Meer ruimte voor experimenten

Mijn reactie naar uw raad is gezien onze bevindingen met VEX om juist met aandacht en vertrouwen explicieter te investeren in een groep die deze dienstverlening nodig heeft, om te groeien op de participatieladder en om hen te laten participeren in onze samenleving. Wij hebben bij de start van VEX aangegeven dat het experiment voor ons een succes is als het een positieve bijdrage levert aan de sociale participatie en aan de zelfredzaamheid van de klant. Ook onze andere experimenten zoals Doe Mee, statushouders en onze aanpak voor de jongeren in de Jeugdwerkloosheidsvrije regio laten zien dat de ingezette dienstverlening effect heeft. Ik wil dan ook blijvend investeren in deze mensen, juist in deze Coronatijd én dat op onze eigenwijze tegendraadse Tilburgse manier gaan doen.

Ik wil de handschoen oppakken om te bezien hoe onze experimenten voort te zetten en meer onderbouwing te verzamelen, waarmee wetsaanpassing in de Participatiewet wel in het vizier komt. Tussentijds wil ik de mogelijkheden in de huidige wet zoveel mogelijk opzoeken om het benodigde maatwerk voor deze doelgroep naar behoren te kunnen leveren.

Resultaten in een nieuw licht en herijking van onze ambitie

Het vertrouwensexperiment liep in tijd van economische voorspoed. Het aanbod van banen was goed, met een vraag die het aanbod in een aantal segmenten veelal overtrof. Door de uitstroom van de meer kansrijken op de arbeidsmarkt, kwam de groep minder makkelijk bemiddelbaren in zicht en aan bod.

De coronacrisis heeft de economische omstandigheden echter totaal veranderd, met alle gevolgen van dien. Dat vereist opnieuw vertaling van de uitkomsten. De nieuwe situatie moet ons inziens de aandacht en investering die wij nodig achten voor deze kwetsbare groep, met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, niet naar de achtergrond dringen. De anti cyclische investering in deze groep (met nabij zijn en maatwerk) moeten wij juist nu doorzetten om er in tijden van economische voorspoed profijt van te hebben. Ook al is uitstroom naar betaald werk in veel gevallen niet het hoogst haalbare. VEX toont ons dat de groep minder makkelijk bemiddelbaren beschikt over voldoende motivatie en kwaliteiten om te kunnen stijgen op de participatieladder en in staat is om naar vermogen een maatschappelijke bijdrage van waarde te leveren. VEX maakt duidelijk dat het gebrek aan sociaal maatschappelijke aansluiting grote gevolgen heeft voor het welzijn en de gezondheid van

mensen. Aan ons de taak om in navolging van de challenge nieuw werk en in samenspraak met maatschappelijke partners (Diamant-groep, Contour de Twern) na te denken over een passend (werk)aanbod waarnaartoe deze groep kan uitstromen, al dan niet behoud van een uitkering of in de vorm die we nog nader met elkaar gaan uitwerken.

Bovengenoemde punten willen wij concreet uitwerken in een voor ons passende Tilburgse aanpak. Binnenkort ga ik hier graag nader met u over in gesprek. Welke beleidsmatige gevolgtrekkingen wij doen en welke kansen wij zien, is dan onderwerp gesprek. Bijgevoegd in de bijlage: het gezamenlijke statement dat wij hebben aangeboden aan de staatssecretaris.

Met vriendelijke groet,

namens het college,

Esmah Lahlah
wethouder